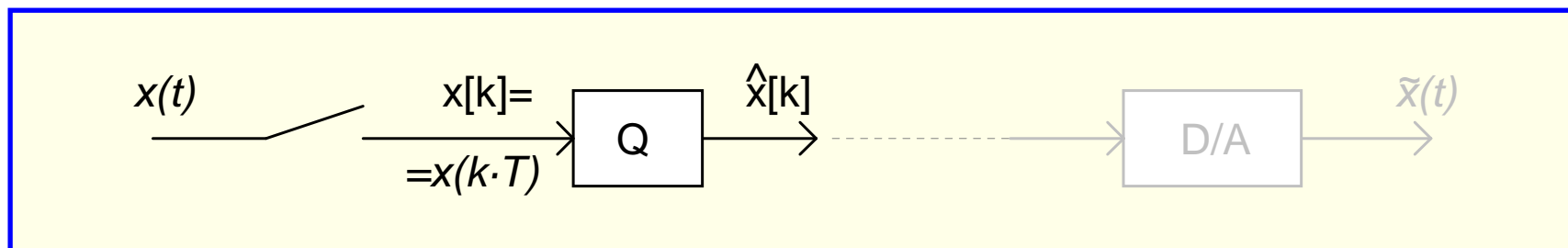

2. gyakorlat

Mintavételezés, kvantálás

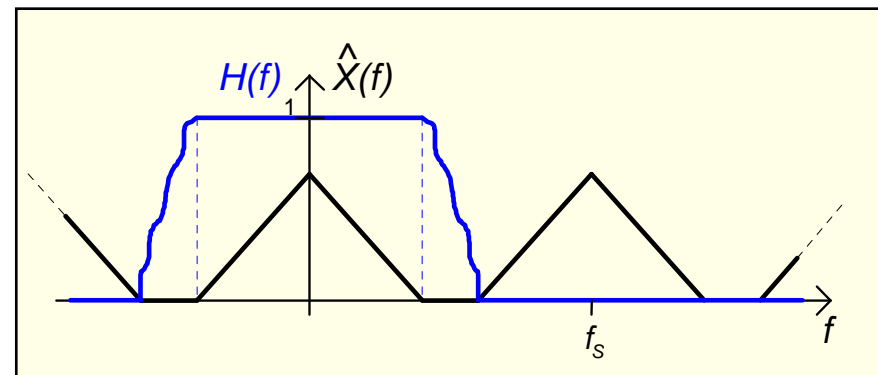
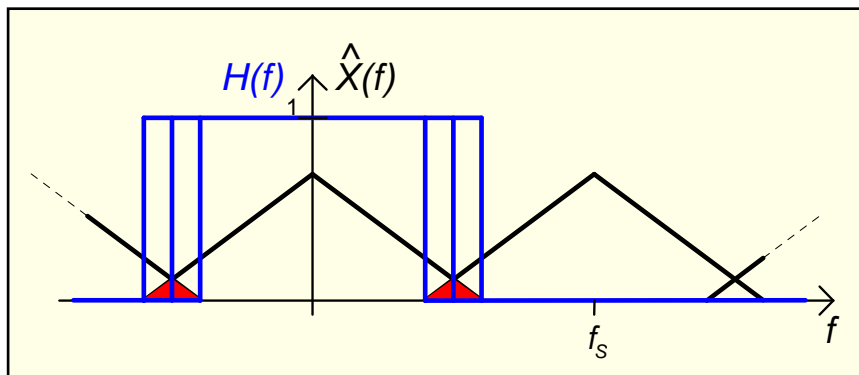
		idő	
		FOLYTONOS	DISZKRÉT
ampl.	FOLYTONOS	<p>ANALÓG</p>	<p>MINTAVÉTELEZETT</p>
	DISZKRÉT	<p>KVANTÁLT</p>	<p>DIGITÁLIS</p>

Jelek visszaállítása egyenközű mintáinak sorozatából

$$x_k = x(k \cdot T) \xrightarrow{?} x(t)$$

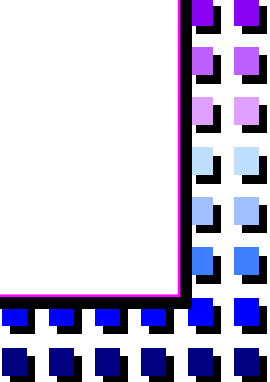
$$\tilde{x}(t) = T \cdot \sum_k x_k \cdot h(t - k \cdot T)$$

$$\tilde{X}(f) = H(f) \cdot \sum_k X(f - k \cdot f_s) = H(f) \cdot \hat{X}(f)$$

A visszaállítás jellegzetes hibái

- Aliasing
  - Szivárgás
  - Lineáris torzítás
  - Kvantálási zaj
-

Aliasing és szivárgás

- $f_s = 8000 \text{ Hz}$

- $H(f) =$

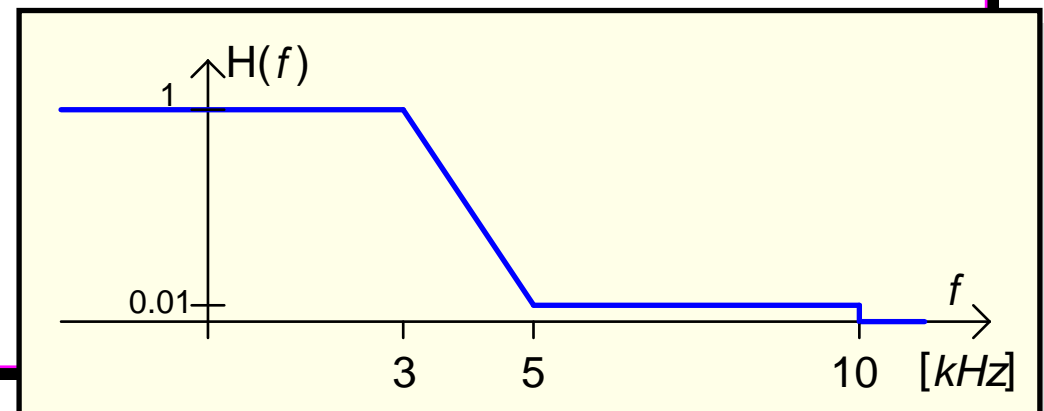
$$H_{A/D}(f) = H_{D/A}(f) = \begin{cases} 1 & , \text{ if } |f| \leq 3 \text{ [kHz]} \\ 2.5 - \left| \frac{f}{2} \right| & , \text{ if } 3 < |f| \leq 5 \text{ [kHz]} \\ 0.01 & , \text{ if } 5 < |f| \leq 10 \text{ [kHz]} \\ 0 & , \text{ otherwise} \end{cases}$$

- IN: 2 V, 1 kHz

- OUT: ? (tudjuk, hogy a szivárgó komponensektől eltekintve amplitúdó-helyes)

- IN: 2 V, 4.5 kHz

- OUT: ?

Jel-zaj viszony, kvantálási zaj

- Becsüljük meg a jel teljesítményét (S) és a minták ábrázolásához szükséges kódszók méretét (n), úgy, hogy a mintánkénti (egyenletes) kvantálásból származó kvantálási zaj teljesítménye N , a jel-zaj viszony pedig ρ legyen!

- Előadásról:
$$\frac{S}{N} = \frac{3}{2} \cdot 2^{2 \cdot n}$$

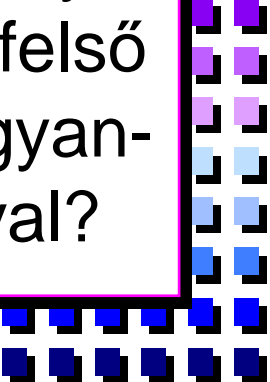
- Mire számíthatunk, ha a kódszók hosszát 1 bittel csökkentjük?

A mintavételi frekvencia megválasztása

- Egy $50\ \Omega$ ellenálláson mért feszültség (azaz egy valós értékű, stacionárius jel) spektrális sűrűségfüggvénye (**SSF**) a pozitív frekvenciák tartományában általában zérus, kivéve a $0..3$ és $7..8\ \text{kHz}$ -es sávot, ahol viszont ugyanaz az állandó. A jel teljesítménye $0.2\ \text{mW}$.
  - » Hogyan viselkedik a jel **SSF**-e a negatív frekvenciákon?
  - » Határozzuk meg a jel **SSF**-ét!
  - » Milyen frekvenciával kell ebből a jelből mintákat venni ahhoz, hogy e mintáiból a jel tökéletesen visszaállítható legyen?
    - Határozzuk meg az összes ilyen szóbjöhethető frekvenciát!
    - Adjuk meg a visszaállításhoz alkalmazandó szűrő(ke)t is!

Nem alapsávi jel mintavételezése, túlmintavételezés

- Egy valós értékű jel csak a 19 *kHz* és a 25 *kHz* közötti sávon belül tartalmaz komponenseket. E jelet digitalizáljuk, hogy egy digitális jelfeldolgozó processzorral műveleteket végezzünk rajta; utána a jelet mintáiból visszaállítjuk.
    - » Mi az a legkisebb mintavételi frekvencia (f_s), aminél még biztosítható a jel tökéletes visszaállítása?
    - » Hány *dB*-el javul a visszaállítás utáni jel-zaj viszony, ha az imént meghatározott minimális f_s helyett a felső határfrekvencia kétszeresével veszünk mintát, ugyanazon kvantáló és visszaállító szűrő alkalmazásával?
-

A kvantálási zaj spektr. viselkedése

$$s_{\xi}(f) = \begin{cases} 6 \cdot s_0 \cdot \left(1 - \frac{|f|}{12 \cdot B}\right), & \text{ha } 8 \cdot B < |f| < 10 \cdot B \\ 0, & \text{ha } |f| < 8 \cdot B \text{ vagy } 10 \cdot B < |f| \end{cases}$$

- A gyengén stacionárius, $s_{\xi}(f)$ sűrűségfüggvényű $x(t)$ jelet A/D átalakítóval digitalizáljuk, hibamentes digitális csatornán továbbítjuk, majd D/A átalakítóval visszaalakítjuk.
  - » (a) Mekkora lehet az a minimális f_s , amely elvileg tökéletes jelvisszaállítást eredményez, ha a D/A átalakítót követő szűrő tetszőlegesen választható határfrekvenciájú aluláteresztő?
  - » (b) Mekkora lehet az a minimális f_s , amely elvileg tökéletes jelvisszaállítást eredményez, ha a D/A átalakítót követő szűrő tetszőlegesen megválasztható? Rajzoljuk fel ezen szűrő átviteli függvényét!
  - » Azonos (felbontású) átalakítókat alkalmazva az (a) vagy a (b) esetben lesz jobb a jel-zaj viszony a visszaállított jelben?
  - » Milyen jel-zaj viszony változásra számíthatunk akkor, ha az (a) feladatban meghatározott sűrűségű jelmintákból a (b) feladatban meghatározott szűrővel állítjuk vissza a jelet?

Gyakorló feladat

- Egy PCM rendszer ($f_s=8 \text{ kHz}$) be- és kimeneti szűrője a zárótartományban 40 dB csillapítású. A rendszer a $0.3..3.4 \text{ kHz}$ átviteli sávban lényegében tökéletes, alakhű átvitelt biztosít; így a bemenetére adott 2 V amplitúdójú 1.8 kHz frekvenciájú szinuszos jel hatására a kimenő jel 1.8 kHz -es összetevője pontosan 2 V amplitúdójú lesz.
  - » Mekkora amplitúdójú *ekkor* a kimenő jel 6.2 kHz frekvenciájú összetevője?
  - » Milyen frekvenciájú összetevői vannak *még* a kimenő jelnek?
  - » Milyen frekvenciájú komponensek jelen(het)nek meg a kimeneten, ha a bemenő jel amplitúdóját soká növeljük?

Gyakorló feladat

- Zenei jelünket 8 kHz határfrekvenciájú (**HF**) ideális LP szűrővel szűrjük, és ezt követően 20 kHz frekvenciával mintavételezzük. A mintákat hibamentes digitális csatornán továbbítjuk, majd 20 kHz frekvenciával adjuk egy olyan D/A átalakító bemenetére, aminek a kimeneti szűrője 4 kHz **HF**-jú ideális LP.
  - » Ekvivalens-e e rendszer kimenete azzal a megvalósításával, amiben a be- és kimeneti szűrő is 4 kHz **HF**-jú ideális LP, f_s pedig a ki- és bemeneti oldalon egyaránt 10 kHz ?
- Miért célszerű a minél nagyobb f_s alkalmazása?

Nemlineáris kvantálás

$$f_{\xi}(x) = \begin{cases} \frac{1}{3} & , \text{ if } |x| < 1 \\ \frac{1}{12} & , \text{ if } 1 < |x| < 3 \\ 0 & , \text{ otherwise} \end{cases}$$

- Egy ξ stacionárius jel mintáinak sűrűségfüggvénye $f_{\xi}(x)$. Az alkalmazott A/D átalakító 6 bites kódszókat képez.
  - » Mekkora lesz a kvantálási zajminták teljesítménye (négyzetes középértéke), ha a kódszók egyenletes osztású jelértékeket jelentenek a $(-3..+3)$ tartományban?
  - » Mekkora lesz a kvantálási zaj-teljesítmény akkor, ha a kódszók közel felét a $(-1..+1)$ tartománybeli értékek megjelenítésére használjuk?